

Integrale ondersteuning van jongeren bij wonen

*Wat is het
probleem: ratio
voor de aanpak*

Sommige jongeren zijn door problemen thuis niet in staat om hun opleiding goed af te ronden en dreigen uit te vallen, terwijl anderen geen startkwalificatie hebben of zijn uitgevallen op school of werk. Voor een klein deel van de jongeren kan dit ook samenhangen met eerdere (niet-succesvolle) uitstroom uit een jeugdzorginstelling. Hoewel deze jongeren geen complexe problematiek hebben, lopen zij zonder ondersteuning op maat een reëel risico op dak- en thuisloosheid, zeker gezien hun beperkte mogelijkheden op de woningmarkt.

*Hoe speelt de
aanpak hierop in:
project-alternatief*

Gemeenten hanteren hiervoor aanpakken onder de noemer van *Kamers met Aandacht*, *Kamers met Kansen* of soortgelijke concepten zoals *Kamer-Raad*. Jongeren die – door uitstroom uit een jeugdzorginstelling of een instabiele of onveilige thuissituatie – moeite hebben om een opleiding te (blijven) volgen of werk/dagbesteding vol te houden, krijgen een kamer aangeboden met persoonlijke begeleiding door een professional. Dit kan een zelfstandige kamer zijn of een kamer in een geclusterde setting (meerdere kamers in één huis).

Naast hulp bij het leren zelfstandig wonen is er veel aandacht voor – het motiveren tot – het volgen van onderwijs en het verrichten van werk. Ook het vinden van een passende opleiding of betaald werk kan onderdeel uitmaken van de begeleiding die wordt geboden.

Deze integrale aanpak vergroot de kansen van jongeren op succesvol zelfstandig wonen en een diploma en/of baan en helpt hen verder om hun toekomstplannen waar te maken.

*Wat wil de
aanpak bereiken:
doelen*

Gemeenten willen hiermee bereiken dat jongeren:

- een veilige en rustige woonplek krijgen
- in een meer stabiele situatie komen om daarna perspectief te bieden op zo zelfstandig mogelijk wonen en leven
- vaardigheden aanleren in het voeren van een eigen huishouden, financiën en zelfstandig wonen, zodat uitval op latere leeftijd wordt voorkomen ('een goede basis biedt perspectief voor de toekomst')
- worden ondersteund bij het halen van een startkwalificatie of diploma om hun kansen op duurzame arbeidsparticipatie te vergroten
- worden ondersteund bij het vinden en behouden van betaald werk om langdurige jeugdwerkloosheid te voorkomen

Wie wordt met de aanpak bereikt: **doelgroep**

Relatief zelfredzame jongeren van ongeveer 18 t/m 25 jaar die:

- kwetsbaar zijn vanwege een instabiele thuissituatie, uitstroom uit een jeugdzorginstelling en/of (dreigende) dak- of thuisloosheid en behoefte hebben aan woonbegeleiding
- zijn uitgevallen uit onderwijs dan wel nog onderwijs volgen
- gemotiveerd zijn of kunnen worden om te werken aan hun toekomstperspectief
- geen (ernstige) verslavings- en/of gedragsproblematiek hebben
- geen strafblad hebben

Welke kosten vraagt de aanpak: extra t.o.v. nul-alternatief

Met deze aanpak zijn de volgende specifieke kosten gemoeid:

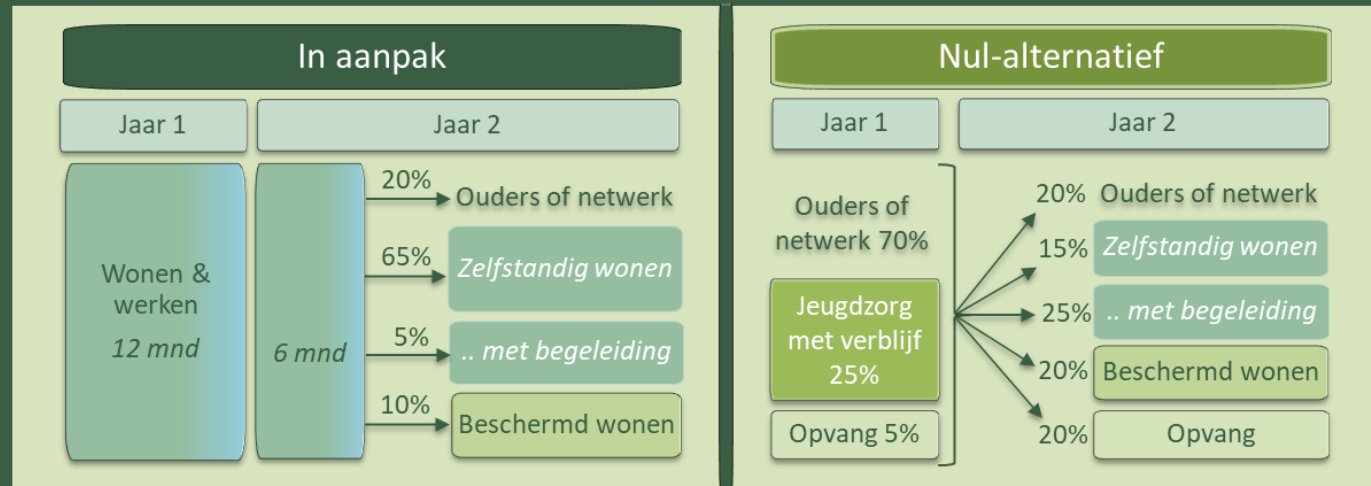
- bij niet-geclusterde kamers: matching van de jongere met een passende kamer(verhuurder)
- bij geclusterde kamers: een coördinator ('huismeester') die aanwezig is voor toezicht op het huis en de groep
- ambulante begeleiding door een professional
- coaching door een (ervaringsdeskundige) vrijwilliger/maatje die helpt met praktische zaken en tijdig problemen kan signaleren
- (bijzondere) bijstand aan jongeren tot tenminste 21 jaar om het huren van een kamer financieel mogelijk te maken

Hoe effectief is de aanpak: **cliënt-verloop**

Voor de mate van effectiviteit kijken we naar succesvolle door- en uitstroom (zie schema Cliëntverloop *links*). Volgens praktijkgegevens van gemeenten en instellingen stromen jongeren gemiddeld na ongeveer anderhalf jaar uit. Ruim tweederde gaat zelfstandig wonen (waarbij ongeveer één op de twintig jongeren enige tijd begeleiding krijgt), terwijl ongeveer één op de tien jongeren uitstroomt naar beschermd wonen. Ongeveer een vijfde vindt hun weg naar ouders, familie of vrienden (netwerk), soms ter overbrugging naar zelfstandig wonen.

Cliëntverloop Wonen & werken jongeren

Wat is het effect als de aanpak niet doorgaat: nul-alternatief

Zonder deze aanpak zouden deze jongeren zijn aangewezen op andere 'oplossingen': zie schema Cliëntverloop *rechts*. Voor het nulalternatief kan onderscheid worden gemaakt naar de volgende situaties, waarbij de cijfers zijn ontleend aan praktijkgegevens:

- bij *ouders of netwerk* ('bankslapen'): betreft ruim tweederde van de jongeren. Omdat dit verblijf vaak instabiel is, kan slechts een vijfde hier na een jaar nog steeds blijven. Ongeveer een derde gaat zelfstandig wonen (met ambulante begeleiding), een kwart komt terecht in de opvang, en een vijfde vindt een plek in beschermd wonen
- verlengde *jeugdzorg* met verblijf: hier verblijft ongeveer een kwart van de jongeren. Ongeveer de helft hiervan gaat na een jaar zelfstandig wonen (met ambulante begeleiding). De andere uitstromers gaan overwegend naar beschermd wonen of hun ouders/netwerk, terwijl een klein deel daar niet terecht kan en in de opvang komt
- verblijf in *jongerenopvang*: betreft ongeveer één op de twintig jongeren. Aangenomen is dat zij na een jaar overwegend terecht kunnen in zelfstandig wonen (met ambulante begeleiding). Ongeveer een derde komt in beschermd wonen en de anderen vinden hun weg richting ouders/netwerk

Welke impact heeft de aanpak

Door de aanpak van wonen in combinatie met werken ontstaat voor de **jongere**:

A. een *stabiele rustplek* waar hij/zij op adem kan komen en een basis heeft om te werken aan herstel. Dit leidt tot:

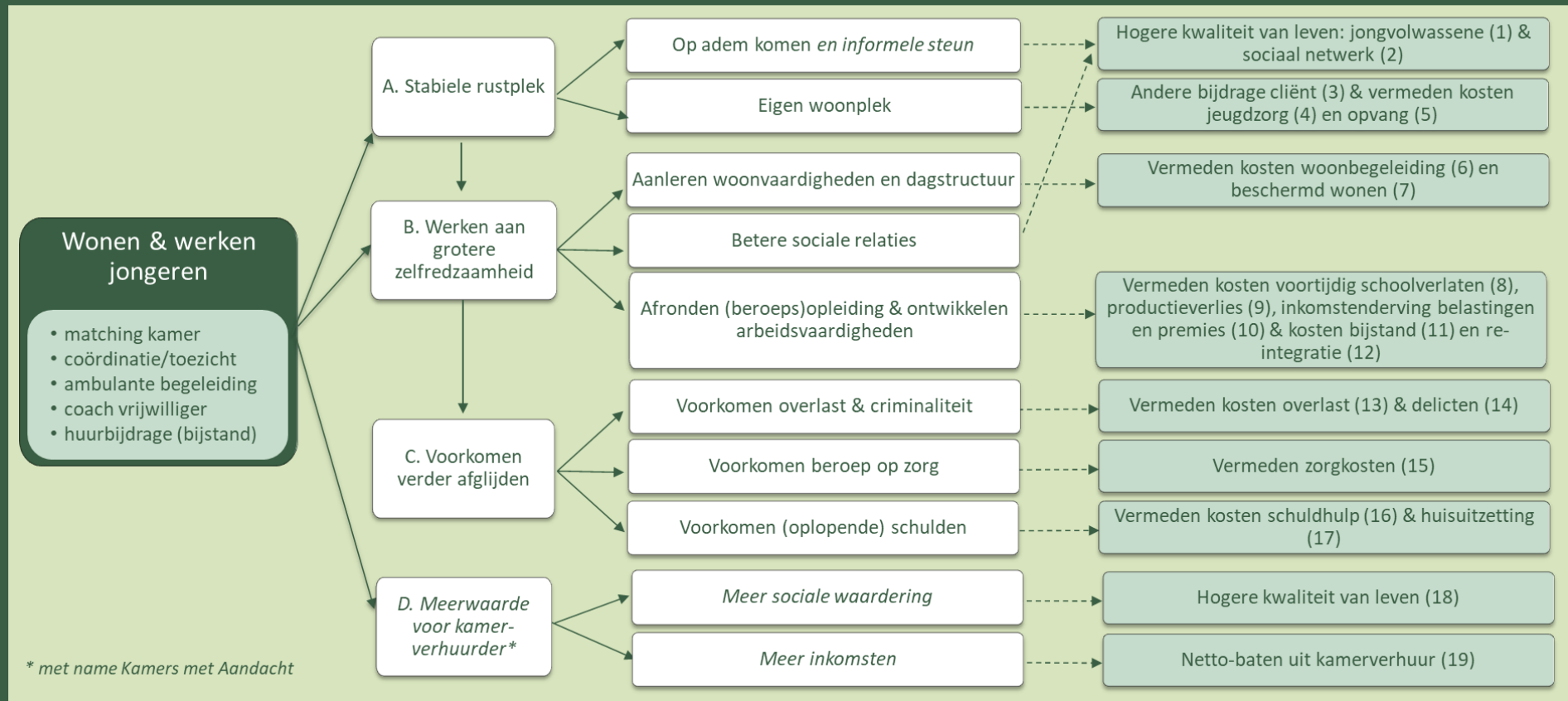
- *meer kwaliteit van leven*. Hieraan dragen ook bij de informele steun van coach en verhuurder (met name bij Kamers met aandacht) en onderlinge steun (bij Kamers met kansen/Kamer-Raad) alsook de effecten die onder B worden genoemd. Afhankelijk van de voorafgaande situatie kan ook de kwaliteit van leven van het **sociaal netwerk** (inclusief broers en zussen) positief worden beïnvloed doordat afstand en rust ertoe leidt dat de relatie tussen jongeren en hun ouders/netwerk verbetert

- een eigen *woonplek*, zodat (i) tijdige uitstroom uit *jeugdzorg met verblijf* mogelijk is en (ii) er geen instroom is in de *opvang*. De jongere betaalt hiervoor een maandelijkse *huur* aan de kamerverhuurder
- B. ruimte om verder te werken aan *grotere zelfredzaamheid* doordat de jongere:
- wordt aangesproken op eigen verantwoordelijkheid bij het wonen: hij/zij leert *woonvaardigheden* (die thuis vaak niet aangeleerd zijn) en wordt gestimuleerd om overdag actief te zijn. Hierdoor behoeft er minder beroep te worden gedaan op professionele *ondersteuning* (woonbegeleiding). Een succesvoller traject zorgt na uitstroom bovendien voor minder terugval op het gebied van zelfredzaamheid bij het wonen, zodat deze kosten ook in de toekomst kunnen worden beperkt
  - wordt gestimuleerd om sociale contacten aan te gaan en te onderhouden. Dit kan bijdragen aan meer stabiele relaties en daarmee een hogere *kwaliteit van leven*
  - wordt gestimuleerd en geactiveerd om een (beroeps)opleiding te gaan/blijven volgen en af te maken en/of te gaan/blijven werken. Ook het aanleren van werknemersvaardigheden komt hierin aan bod. Hiervoor is nadrukkelijk aandacht in de aanpak: als onderdeel van het trajectplan en zo nodig via actief contact tussen begeleiding en onderwijs om ook in ingewikkelde situaties weer onderwijs mogelijk te maken. Jongeren ervaren ook meer een ‘stok achter de deur’ omdat zij bij schooluitval hun kamer verliezen. Hierdoor worden kosten voorkomen van *voortijdig schoolverlaten*, *productiviteitsverlies* en *inkomstenderving uit belastingen/sociale premies*. Op langere termijn vermindert een beroepsdiploma ook de kans op *werkloosheid*, beroep op *bijstand* en *kosten van re-integratie*
- C. in samenhang hiermee: voorkomen van verder afglijden met gevolgen voor:
- *overlast en criminaliteit* doordat de jongere (arbeids)perspectief heeft en een stabiele woonplek (al dan niet tijdelijk)
  - beroep op *zorgvoorzieningen*: een stabiele woonplek en toekomstperspectief voorkomt een stressvolle situatie van dakloosheid en daarmee – op langere termijn – kosten van met name behandeling voor psychische problematiek
  - (oplopende) *schulden*: een vicieuze cirkel van schulden kan worden voorkomen of doorbroken door aandacht voor financiële vaardigheden en tijdige aanpak van schulden, inclusief beter zicht op wat jongeren met hun post doen. Hierdoor worden op langere termijn kosten van schuldhulpverlening, risico op huisuitzetting en minder welzijn (meer stress) voorkomen.
- D. Bij met name Kamers met aandacht is er ook een meerwaarde voor de **verhuurder** van de kamer:
- meer sociale waardering door de jongere en de sociale omgeving met een positieve impact op de *kwaliteit van leven*
  - financieel voordeel in de vorm van inkomsten uit *huur*.

De impact voor **jongere**, **netwerk** en **verhuurder** kan worden vertaald in maatschappelijke baten. Deze zijn hieronder inzichtelijk gemaakt.

Impact van de aanpak

De *baten* rechts in het schema zijn gekwantificeerd, vertaald in geld en afgezet tegen de *kosten* van de aanpak. Vanuit een praktijkgerichte insteek is hierbij waar mogelijk gebruik gemaakt van (ervarings)gegevens van gemeenten en instellingen. Waar deze ontbraken, zijn andere beschikbare databronnen en literatuur benut. Mede om deze toepasbaar te maken op de aanpak zijn in nauwe samenspraak met gemeentelijke en andere deskundigen aannames gemaakt, die met de conceptuutkomsten zijn getoetst bij enkele klankbordgroepen. Er is uitgegaan van conservatieve schattingen over een periode van ongeveer twee jaar (aansluitend bij de mogelijke duur van de aanpak). De uitkomsten zijn opgenomen in de indicatieve kosten-batentabel hieronder, waarbij posten die niet konden worden gekwantificeerd zijn weergegeven als pro memorie (pm).

	KOSTEN / BATEN	TOELICHTING (bedragen per cliënt)	% Cliënten (vet: opgaven/ literatuur; cursief: aanname)	BEDRAG per cliënt x € 1.000	Nr. uit schema
KOSTEN	Totale kosten			23,8	
	kosten inzet intermediair (matching)	bestaan uit een bedrag per match, waarbij voor ongeveer 1 op de 20 jongeren 2 matches nodig zijn. Bij een aandeel van naar inschatting een vijfde van de populatie in niet-geclusterde kamers geeft dit een kostenpost van ongeveer 800 euro		0,8	
	kosten coördinatie/toezicht	groepstoezicht door een coördinator/huismeester met een caseload van circa 20 jongeren. Bij een aandeel van circa vier vijfde van de populatie in geclusterde kamers geeft dit een kostenpost van ongeveer 800 euro		0,8	
	kosten ambulante begeleiding	tijdens de aanpak wordt per week 1,5 tot 2 uur begeleiding geboden door een professional. Dit geeft een kostenpost van ongeveer 7.000 euro		7,0	
	kosten coaching	naast begeleiding door een professional wordt enkele uren per week coaching geboden door een vrijwilliger. Aangenomen is dat deze hiervoor maandelijks een vaste vergoeding ontvangt. Dit geeft een kostenpost van ongeveer 300 euro		0,3	
	kosten bijstand	het overgrote deel van deze jongeren is nog geen 21 jaar. Degenen zonder betaald werk kunnen niet zelf de huur betalen uit hun uitkering of studiefinanciering en ontvangen daarom een aanvullende uitkering. In het tweede jaar is dit minder nodig omdat meer jongeren een baan hebben. Dit geeft een kostenpost van ongeveer 14.700 euro		14,7	
	kosten bijzondere bijstand	soms is een bijdrage nodig voor incidenteel maatwerk (bijv. borg voor kamer, inrichting kamer of specifiek opleidingsmateriaal). Aangenomen is dat dit ongeveer 1 op de 20 jongeren betreft. Dit geeft een kostenpost van minder dan 100 euro		0,0	
BATEN	Totale baten			36,5	
		A. Stabiele rustplek voor jongere			
Welzijn	hogere kwaliteit van leven jongere	naar verwachting neemt de kwaliteit van leven bij alle jongeren toe dankzij de aanpak. De omvang van deze toename is gebaseerd op een Engelse studie: het gemiddelde verschil tussen gehuisvest en dakloos is ongeveer 0,16 gezonde levensjaren (QALY's). Omdat het verschil bij deze jongeren minder	100%	2,6	(1)

KOSTEN / BATEN		TOELICHTING (bedragen per cliënt)	% Cliënten (vet: opgaven/ literatuur; cursief: aanname)	BEDRAG per cliënt x € 1.000	Nr. uit schema
Welzijn	hogere kwaliteit van leven <i>sociaal netwerk</i>	groot is, gaan we uit van een derde van dit cijfer. Dit levert een baat op van ongeveer 2.600 euro doordat zij gemiddeld meer jaren gezond kunnen leven een deel van deze jongeren had voorheen onderdak bij hun ouders of sociaal netwerk (zie schema Cliëntverloop). Aangenomen is dat bij de helft van deze groep de kwaliteit van leven voor het sociaal netwerk kan toenemen door de aanpak (op adem komen en een betere relatie). We gaan uit van de helft van de toename voor de jongere zelf. Dit levert een baat op van ongeveer 500 euro	33%	0,5	(2)
Wonen / Opvang	meerkosten huur	cliënten betalen een maandelijkse vergoeding van ongeveer 365 euro. Als we er rekening mee houden dat zij anders een eigen bijdrage voor opvang of beschermd wonen hadden moeten betalen, resulteert een negatieve baat van ongeveer 5.100 euro	100%	-5,1	(3)
Zorg	voorkomen inzet jeugdzorg met verblijf	als jongeren eerder uitstromen uit jeugdzorg kunnen deze kosten in het nulalternatief (zie schema Cliëntverloop) worden voorkomen. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Dit geeft een baat van ongeveer 8.000 euro	25%	8,0	(4)
Opvang	voorkomen beroep op opvang	kosten in het nulalternatief (zie schema Cliëntverloop) die met de aanpak kunnen worden voorkomen. Na aftrek van eigen bijdragen levert dit een baat op van ongeveer 4.600 euro	<i>15%</i>	4,6	(5)
B. Werken aan grotere zelfredzaamheid					
Wonen	voorkomen inzet begeleiding	kosten in het nulalternatief (zie schema Cliëntverloop) die kunnen worden voorkomen. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Uitgaande van gemiddeld 1,5 tot 2 uur begeleiding per week resulteert een baat van ongeveer 4.500 euro	20%	4,5	(6)
Wonen	voorkomen inzet beschermd wonen	kosten in het nulalternatief (zie schema Cliëntverloop) die met de aanpak kunnen worden voorkomen. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Na aftrek van eigen bijdragen levert dit een baat op van ongeveer 2.800 euro	10%	2,8	(7)
Onderwijs	voorkomen voortijdig schoolverlaten	uit praktijkgegevens blijkt dat een kwart méér jongeren bij deze aanpak alsnog een startkwalificatie behaalt (zodat iedereen bij uitstroom hierover	20%	1,9	(8)

KOSTEN / BATEN**TOELICHTING** (bedragen per cliënt)**% Cliënten**
(vet: opgaven/
literatuur; cursief:
aanname)**BEDRAG**
per cliënt
x € 1.000**Nr. uit**
schema

		beschikt). Aangenomen is dat een RMC-traject hierdoor een derde minder lang duurt. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Dit resulteert in een bedrag van ongeveer 1.900 euro			
Werk	voorkomen productieverlies	er is vanuit gegaan dat het behalen van een startkwalificatie (nr. 8) voor de jongere een vergelijkbaar effect oplevert als het volgen van 1 jaar extra onderwijs in de vorm van gemiddeld 5% hoger loon. Uitgaande van een levenslange doorwerking levert dit op basis van het minimumloon een baat op van ongeveer 5.300 euro	25%	5,3	(9)
Werk	voorkomen verlies belasting- & premie-opbrengsten	de gewonnen productiviteit (nr. 9) levert een baat op van ongeveer 2.100 euro aan extra belasting- en premie-opbrengsten	25%	2,1	(10)
Werk	voorkomen bijstand	uit praktijkgegevens blijkt dat het ruim een derde van de jongeren lukt om bij deze aanpak betaald werk te houden of te verkrijgen. Deze groep hoeft geen beroep te doen op gemeentelijke bijstand. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Dit levert een baat op van ongeveer 2.600 euro	35%	2,6	(11)
Werk	voorkomen re-integratie	de groep met betaald werk zal bij deze aanpak naar verwachting evenmin een beroep doen op ondersteuning bij re-integratie. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Dit levert een baat op van ongeveer 1.600 euro	35%	1,6	(12)
C. Voorkomen van verder afglijden					
Veiligheid	minder overlast	kosten die bij de aanpak worden voorkomen, omdat een deel van deze jongeren niet dak- of thuisloos wordt en zich dan aansluit bij een jeugdgroep die overlast geeft. Aangenomen is dat dit met name geldt voor jongeren die alsnog een startkwalificatie behalen. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor tweederde toegeschreven aan de aanpak. Dit resulteert in een bedrag van ongeveer 600 euro	25%	0,6	(13)
Veiligheid	minder delicten	kosten die bij deze aanpak worden voorkomen, omdat een deel van de jongeren niet dak- of thuisloos wordt en zich dan aansluit bij een jeugdgroep die delicten pleegt. Aangenomen is dat dit met name geldt voor jongeren die	25%	3,0	(14)

	KOSTEN / BATEN	TOELICHTING (bedragen per cliënt)	% Cliënten (vet: opgaven/ literatuur; cursief: aanname)	BEDRAG per cliënt x € 1.000	Nr. uit schema
Zorg	voorkomen kosten GGZ	alsnog een startkwalificatie behalen. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor tweederde toegeschreven aan de aanpak. Dit resulteert in een bedrag van ongeveer 3.000 euro ongeveer een kwart van de jongeren heeft psychische klachten. Ervan uitgaande dat hiervoor een behandeling nodig is, draagt de aanpak er naar verwachting aan bij dat hun problemen niet zodanig verergeren dat een beroep op specialistische GGZ nodig is en kan een traject generalistische basis-GGZ volstaan. Rekening houdend met andere invloeden zijn de baten voor driekwart toegeschreven aan de aanpak. Dit resulteert in een bedrag van ongeveer 500 euro	25%	0,5	(15)
Financiën	voorkomen inzet schuldhulp	uit praktijkgegevens blijkt dat na instroom ongeveer een zesde méér jongeren in schuldhulp kan worden geleid. Dit voorkomt dat schulden verder oplopen en niet/minder worden terugbetaald. Aangenomen is dat het schuldhulptraject voor deze jongeren dankzij de aanpak 3 maanden korter kan zijn. Dit levert een baat op van ongeveer 100 euro	15%	0,1	(16)
Wonen	voorkomen huisuitzettingen	naar verwachting verkleint de aanpak het risico op huisuitzetting in de toekomst, maar is niet duidelijk hoeveel. Omdat na uitstroom ook andere invloeden zich laten gelden, kan naar verwachting een beperkt bedrag aan de aanpak worden toegeschreven		pm	(17)
D. Meerwaarde voor kamerverhuurder					
Welzijn	hogere kwaliteit van leven <i>verhuurder</i>	aangenomen is dat bij kamerverhuurders de kwaliteit van leven bij de aanpak toeneemt (meer sociale waardering). We gaan uit van een toename die een kwart is van de toename voor de jongere zelf. Dit levert een baat op van ongeveer 100 euro	15-20%	0,1	(18)
Financiën	extra inkomsten	na aftrek van kosten heeft de kamerverhuurder netto-inkomsten van circa 295 euro per maand. Voor de periode van kamerverhuur levert dit een baat op van ongeveer 800 euro	15-20%	0,8	(19)
SALDO	Totaal			12,7	
<i>Rendement</i>	verhouding kosten-baten	financieel – maatschappelijk (incl. QALY's)			1 : 1,6 - 1,7
	<i>Dit betekent dat 1 euro investering binnen enkele jaren ruim 1,5 euro aan (im)materiële baten zou kunnen opleveren.</i>				

KOSTEN / BATEN

TOELICHTING (bedragen per cliënt)

% Cliënten
(vet: opgaven/
literatuur; cursief:
aanname)

BEDRAG
per cliënt
x € 1.000

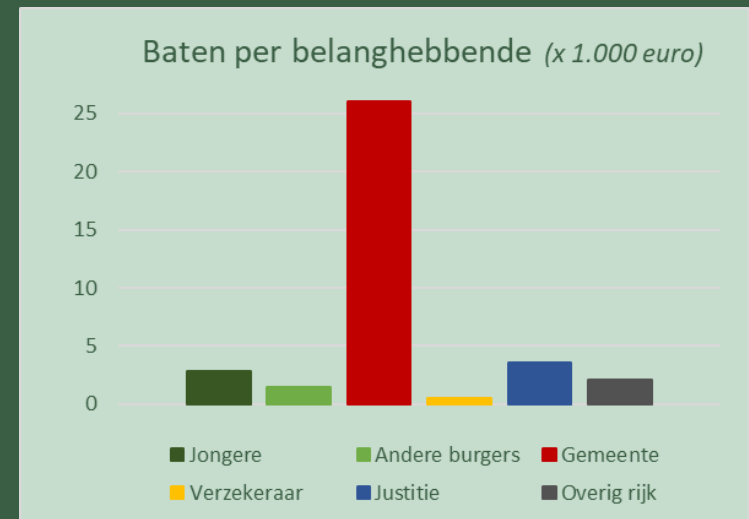
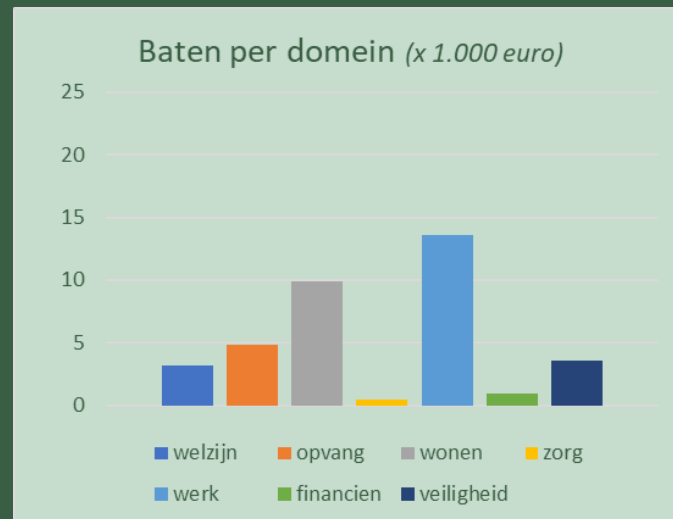
**Nr. uit
schema**

Randvoorwaarden

In hoeverre het lukt om dit rendement te realiseren, is mede afhankelijk van randvoorwaarden. Denk bijvoorbeeld aan voldoende betaalbare *woonplekken* waarheen jongeren na de aanpak kunnen doorstromen. Daarnaast is het van belang oog te hebben voor (het herstel van) *familierelaties*: hulpverleners gaan weer weg, maar ouders en familie blijven. Vaak hebben ook ouders een ondersteuningsvraag. Vroegtijdig gezinsgerichte ondersteuning kan helpen voorkomen dat jongeren in de problemen raken. Hoe de kosten-batenverhouding in de praktijk uitpakt, wordt verder beïnvloed door de *specifieke lokale* (beleids)context, populatiekenmerken en kostenstructuur van voorzieningen.

De grootste maatschappelijke baten ontstaan doordat meer jongeren hun opleiding succesvol afronden en hun kansen op de arbeidsmarkt (domein *werk*) vergroten. Dit komt ten goede aan de **jongere** en de **belastingdienst** (overig rijk). De **gemeente** kan kosten vermijden van *opvang, begeleid- en beschermd wonen, bijstand en re-integratie*.

Daarnaast neemt het *welzijn* van de **jongere** toe. Dat geldt ook voor **kamerverhuurders**, die tevens extra *inkomsten* ontvangen. **Justitie** heeft baten door minder (*politie*)inzet.

BRONNEN & DESKUNDIGEN

Nrs. uit
schema

Praktijkgegevens	Gegevens van gemeenten en instellingen over het gebruik en kosten van <i>Kamers met Aandacht</i> , <i>Kamers met Kansen</i> en soortgelijke concepten als <i>Kamer-Raad</i>	
Literatuur	Cebeon (2016), <i>Kostbare vriendschappen: wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten</i> , i.s.m. Regioplan	(13, 14)
	Lewer D, Aldridge RW, Menezes D, et al. (2019), Health-related quality of life and prevalence of six chronic diseases in homeless and housed people: a cross-sectional study in London and Birmingham, England. <i>BMJ Open</i> , 9	(1, 2, 18)
Lokale experts	Deze factsheet is ontwikkeld met actieve inbreng van deskundigen van de gemeenten Arnhem, Enschede, Hoorn, Leeuwarden en Maastricht. Naast deze werkgroep zijn deskundigen geraadpleegd van instellingen die kamers exploiteren	
Externe deskundigen	De inhoud van deze factsheet is getoetst bij enkele klankbordgroepen. Zij hebben conceptuitkomsten kritisch bezien en suggesties aangereikt voor aanscherping. Het betreft: <ul style="list-style-type: none"> • Projectgroep Vernieuwing opvang, met vertegenwoordigers van cliënten, ministerie van VWS, de VNG, Valente en Aedes • groep onafhankelijke deskundigen: dr. L. van Doorn (lector Sociale innovatie Hogeschool Utrecht), dr. R. van Geuns (lector Armoede interventies Hogeschool Amsterdam), prof.dr. J.J. Polder (hoogleraar Gezondheidseconomie Tilburg University) en dr. M. de Wit (GGD-epidemioloog en onderzoeker G4 USER)	